AUMJ Journal Alborz University of Medical Sciences
نشریه دانشگاه علوم‌پزشکی البرز، تابستان ۱۴۰۳، دوره ۱۳، شماره ۳، صفحه‌های ۲۴۱-۲۳۸
مقاله تحقیقی

ارزیابی عملکرد و انتشار داده‌های سلامت: یک نامه به سردبیر

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۶/۱۲ ؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۲

مرضیه نجفی[1*]
بهروز پورآقا[1]

چکیده

یکی از راه‌های متمایز کردن سازمان انتشار مناسب نتایج عملکرد آن سازمان می‌باشد. اشتراک‌گذاری اطلاعات و انتشار نتایج عملکرد در جذب منابع مورد نیاز و رفع چالش‌های سازمان نقش مهمی دارد. با توجه به بار کاری بالای سازمان‌های سلامت و تعدد سازمان‌های نظارتی ضرورت توانمندسازی مدیران و کارکنان نظام سلامت برای ارزیابی‌های عملکرد سازمان و انتشار نتایج اقدامات و برنامه‌های سلامت احساس می‌شود.

کلمات کلیدی: ارزیابی عملکرد، انتشار داده، سلامت

۱. گروه مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی البرز، کرج، ایران.

* نویسنده مسئول:
دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی البرز، کرج، ایران.
تلفن: ۰۰۹۸۹۱۹۷۹۳۹۳۵٤+
ایمیل: m.najafi.b@gmail.com

[Downloaded from aums.abzums.ac.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.61186/aums.13.3.238]

سردبیر محترم

اهداف اصلی نظام‌های سلامت در سرتاسر جهان تلاش در راستای ارتقاء سلامت جامعه، عادلانه ساختن مشارکت مردم در تأمین منابع مالی و پاسخدهی به انتظارات مردم می‌باشد [۱]. در اهداف توسعه پایدار و پوشش همگانی سلامت بر تقویت نظام سلامت به عنوان ابزار اصلی دستیابی به این اهداف تاکید شده است. برای متمرکز کردن اقدامات و سیاست‌های مرتبط با تقویت نظام سلامت در راستای بهبود عملکرد سیستم، باید حوزه‌های مختلف را اولویت‌بندی کرده و منابع را به سمت حوزه‌های دارای اولویت هدایت کرد. بنابراین نظارت، ارزیابی و ارزشیابی منظم نظام‌های سلامت، به‌ویژه با توجه به کسب درک کامل از نقاط قوت و کاستی‌های کلیدی، اهمیت زیادی پیدا می‌کند [۲].

نظارت و ارزیابی یکی از ابعاد اصلی حاکمیت نظام سلامت می‌باشد[۳]. این امر مستلزم نیاز به تعریف شاخص‌های اصلی عملکرد سیستم سلامت در حین توسعه و اجرای استراتژی‌های اندازه‌گیری پایدار مناسب برای تولید داده‌های مورد نیاز است[۴]. بااین‌حال، شکاف‌های عمده‌ای در دسترسی و کیفیت داده‌ها وجود دارد. تعداد کمی از کشورهای در حال توسعه قادر به تولید داده‌هایی با کیفیت کافی برای ردیابی منظم پیشرفت در افزایش مداخلات بهداشتی و تقویت سیستم‌های بهداشتی هستند. به عنوان مثال، تعداد کمی از کشورها مطالعات منظم حساب‌های سلامت ملی را انجام می‌دهند. اطلاعات مربوط به در دسترس بودن و توزیع کارکنان بهداشتی اغلب ناقص، نادرست و قدیمی است. تعداد کمی از کشورها دارای سیستم‌هایی هستند که می‌توانند بر ارائه خدمات نظارت کنند و داده‌های دسترسی جمعیت به خدمات ضروری محدود است [۵].

یکی از راه‌های متمایز کردن سازمان انتشار مناسب نتایج عملکرد آن سازمان می‌باشد. اشتراک‌گذاری اطلاعات و نتایج عملکرد سازمان نقش مهمی در جذب منابع مورد نیاز و رفع چالش‌های سازمان دارد. همچنین انتشار مناسب نتایج می‌تواند در بهبود وجهه سازمان در بین مشتریان و رقبا نیز کمک کننده باشد. باتوجه به محدود بودن منابع بخصوص منابع مالی، بیان اصولی چالش‌های سازمان برای مجاب کردن مسئولین جهت تامین منابع مورد نیاز و تسهیل فرایندها در تحقق اهداف اصلی نظام سلامت یعنی ارتقای سلامت جامعه، رضایتمندی و محافظت مالی ضروری می‌باشد[۶]. بخش عمده‌ای از خروجی اقتصادی جهان در سیستم‌های بهداشتی سرمایه‌گذاری می‌شود (تقریباً ۱۰ درصد از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۴) و بنابراین تصمیم‌گیری برای بهینه سازی عملکرد سیستم‌های سلامت بسیار مهم است[۷].

مزایای بالقوه بسیاری از یک رویکرد هماهنگ برای نظارت و ارزیابی سیستم‌های سلامت، از جمله کاهش هزینه‌ها، افزایش کارایی و کاهش فشار بر کشورها وجود دارد. از طرف دیگر وجود چارچوب‌های تحلیلی و استراتژیک متعدد برای سیستم‌های بهداشتی منجر به پتانسیل قابل توجهی برای تکرار، همپوشانی و سردرگمی می‌شود. چارچوب‌های موجود شامل چارچوب سازمان جهانی بهداشت برای ارزیابی عملکرد سیستم‌های سلامت، چارچوب کنترل بانک جهانی (World Bank control knobs framework)؛ و بلوک ساختاری سازمان جهانی بهداشت (WHO building blocks framework). چنین چارچوب‌هایی دارای نقاط شروع متفاوتی هستند که در نتیجه بر نتایج متفاوتی که باید ردیابی شوند تاکید می‌شود. با این حال، انتخاب چارچوب استراتژیک لزوماً تأثیر اساسی بر استراتژی نظارت و ارزیابی ندارد. اشتراکات بسیاری در چارچوب‌های استراتژیک مختلف برای سیستم‌های بهداشتی وجود دارد که امکان یک رویکرد منسجم را برای انتخاب شاخص‌ها و استراتژی‌های اندازه‌گیری فراهم می‌کند[۸].

در زمینه ارزیابی سازمان‌های سلامت و تدوین گزارش‌های مدیریتی چالش‌هایی همچون آشنایی ناکافی کارکنان با شاخص‌های سلامت و اصول گزارش‌نویسی، بار کاری بالای کارکنان در سازمان‌های سلامت، تعدد شاخص‌های ارزیابی و سازمان‌های نظارتی، اعتقاد به بلااستفاده بودن نتایج و گزارشات منتشر شده، آشنایی ناکافی از سیستم‌های اطلاعات مدیریتی، نداشتن الگوی مشخص و یکپارچه به منظور انعکاس عملکرد کلی سازمان وجود دارد.

سازمان‌ها برای جلب مشتری باید بتوانند وجهه خوبی داشته باشند. یکی از راه‌های ساختن وجهه مناسب برای یک سازمان در هر جامعه‌ای انتشار نتایج برنامه‌ها و اقدامات آن سازمان می‌باشد. دانشگاه‌های علوم پزشکی سازمان‌هایی وابسته به دولت و وزارت بهداشت می‌باشند و برای جذب منابع مالی و نیروی انسانی متخصص باید با سایر دانشگاه‌ها رقابت نمایند. در صورتی که یک دانشگاه در انتشار نتایج عملکرد خود و بیان چالش‌ها و نیازهایش ناتوان باشد در جذب منابع محدودی که در اختیار وزارت بهداشت یا سایر سازمان‌های بالادستی می‌باشد از سایر رقبا عقب می‌ماند.

راهکارهایی همچون موارد ذیل برای ارزیابی و انتشار نتایج سازمان به مدیران سازمان‌های سلامت توصیه می‌شود: تدوین کارگروه نظارت و ارزیابی با عضویت رابطی از مدیریت‌های زیرمجموعه، انجام ارزیابی درون سازمانی برای ارتقای آمادگی و پاسخگویی سازمان، استفاده از الگو یا دستورالعمل مشخصی برای ارزیابی سازمان و تدوین گزارش‌های

[Downloaded from aums.abzums.ac.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.61186/aums.13.3.238]

مدیریتی به منظور یکپارچه کردن تلاش‌های سازمانی و کاهش دوباره‌کاری و اتلاف وقت کارکنان، آموزش مستمر مدیران و کارکنان رابط درخصوص سیستم‌های اطلاعاتی و نرم‌افزارهای نوین مدیریتی، برگزاری جلسات منظم برای هفکری و هماهنگی بین سازمانی در تدوین برنامه‌ها و اهداف سازمانی، بکارگیری نتایج ارزیابی‌ها در برنامه‌های آتی سازمان، توانمندسازی مدیران و کارکنان در خصوص ماهیت شاخص‌های سلامت و اهمیت ارزیابی و انتشار نتایج عملکرد در حوزه‌های مختلف ساختار، فرایند و پیامد، حمایت از تحقیقات مرتبط با انتشار و اشتراک‌گذاری داده‌ها و ارتقای کمی و کیفی پژوهش‌های بین رشته‌ای.

به طور کلی هر سازمانی یک ساختار یا درون داده‌ایی دارد که مختص آن سازمان و بیانگر شرایط موجود برای اجرای فرایندها و عملکرد آن سازمان می‌باشد. در برنامه‌ریزی و ارزیابی سازمان می‌توان از شش موردی که سازمان جهانی بهداشت به عنوان اجزای سازمان‌های سلامت نام برده است از جمله حاکمیت و رهبری، تامین مالی، نیروی انسانی، سیستم‌های اطلاعاتی، تامین دارو و تجهیزات و ارائه خدمت استفاده کنیم. در قسمت پیامدها نتایج اقدامات هر سازمان در سه سطح برون داد، نتیجه و پیامد و برای رسیدن به اهداف اصلی (رضایتمندی از خدمات، تامین و ارتقای سلامت، محافظت مالی) و فرعی نظام سلامت (عدالت در دسترسی به خدمات، ارتقای کیفیت، پوشش همگانی سلامت) قابل ارزیابی است.

تقدیر و تشکر:

نویسندگان برخود لازم می‌دانند از تمام کسانی که آنها را در انجام این پژوهش یاری رسانند تشکر نمایند.

تعارض منافع:

نویسندگان اظهار می‌دارند تعارض منافعی ندارند.

حمایت مالی:

این پژوهش حمایت مالی ندارد.

ملاحظات اخلاقی:

قابل اجرا نیست.

مشارکت نویسندگان:

م.ن. مطالعه را طراحی و نسخه اول مقاله را نوشت. هر دو نویسنده نسخه نهایی را ویرایش و تایید کردند.

References

1. Stewardship and its Role in Iran's Health System: A Scoping Review. Iranian Journal of Culture and Health Promotion 2018;2(2):206-16.
2. Health system performance assessment, a framework for policy analysis. 13 April 2022. **ISBN:** 978 92 4 004247 6. https://www.who.int/publications/i/item/9789240042476
3. PAN American health organization, World Health Organization. Health indicators, conceptual and operational consideration. Available at: https://www3.paho.org/hq/index.php?option=com_content&view=article&id=14405:health-indicators-conceptual-and-operational-considerations&Itemid=0&lang=en#gsc.tab=0
4. Mosadeghrad AM, Rahimi-Tabar P. Health system governance in Iran: A comparative study. Razi Journal of Medical Sciences 2019;26(9):10-28
5. Regional Committee for Africa, 67. Framework for health systems development towards universal health coverage in the context of the sustainable development goals in the African Region: report of the Secretariat, 2017. https://apps.who.int/iris/handle/10665/260237
6. Frankel N. Monitoring and Evaluation (M&E) Fundamental. Translated by Rajaee Roya, Najafi M, Gholami S, Ghorban Etedal M. 2015.
7. Fekri O, Macarayan ER, Klazinga N. Health System Performance Assessment in the WHO European Region: Which Domains and Indicators have been Used by Member States for its Measurement? [Internet] Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2018. (Health Evidence Network Synthesis Report, No. 55.) 1. INTRODUCTION. Available from: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK519098/
8. World Health Organization. Monitoring the building blocks of health systems: a handbook of indicators and their measurement strategies. World Health Organization, 2010. Available at: https://apps.who.int/iris/handle/10665/258734

[Downloaded from aums.abzums.ac.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.61186/aums.13.3.238]

AUMJ Journal Alborz University of Medical Sciences

Alborz University of Medical Sciences Journal, Summer 2024, Vol. 13, No 3: 238-241 *Original Article*

Evaluation and dissemination of health data: a letter to the editor

Recived: 03 Sep 2023; Accepted: 13 Sep 2023

Marziyeh Najafi[1*]
Behrooz Pouragha[1]

1. Department of healthcare service management, school of public health, Alborz university of medical sciences, Karaj, Iran.

* Corresponding Author:
Department of healthcare service management, school of public health, Alborz university of medical sciences, Karaj, Iran.
Tel: +989197939354
Email: m.najafi.b@gmail.com

Abstract

An organization needs to effectively communicate its performance results to distinguish itself. This not only helps attract necessary resources but also addresses any challenges that may arise. In the context of the intense work environment within health organizations and numerous monitoring and inspection bodies, it is essential to empower health system managers and employees. Their active involvement in evaluating performance and disseminating health program results is crucial to the process.

Keywords: evaluation, dissemination, data sharing, health

[Downloaded from aums.abzums.ac.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.61186/aums.13.3.238]